

Datos de metafonía nel conceyu de Xixón*

Mª Elena González González

Mª Paz Fonticiella Gutiérrez

Ye persabío que la toponimia d'un país apúrrenos datos abondo interesantes pa la conocencia de fenómenos llingüísticos. Darréu que dellos nicios que carautericen los nomes de llugar son la estabilidá y la so resistencia al pasu del tiempu, estos fenómenos puen allugase en dómines peralloñaes ensin caltenese dafechu na fala.

Esti sedría'l casu de la metafonía en delles fasteres asturianas. La inflexión de la vocal tónica por influxu de *-u* o *-i* finales foi estudiada por primera vegada por Menéndez Pidal en 1.899¹. En nueves aportaciones (1.906) él mesmu afitó que'l fenómenu espardíase pelos conceyos d'Ayer y Mieres². Rodríguez Castellano señaló en 1.952 la cuenca del Nalón comu faza metafonética, albidrando un nuevu tipu d'inflexión: *á > ó*³. Un añu dempués Diego Catalán concluía un estudiu so la metafonía nel conceyu de Gozón afirmando que'l fenómenu enantes nomáu foi un niciu típicu del asturianu central, asina comu los plurales femeninos en *-és*⁴.

Otros trabayos, casu del d'Alonso Fernández⁵ o'l de Carmen Díaz Castañón,⁶ dieron un reblagu nesti sen amestando nuevos datos.⁷

La finalidá d'estes notes nun ye ufiertar un estudiu etimolóxicu sinón perafitar la esistencia de metafonía na toponimia del conceyu de Xixón. Comu resultáu de

---

* Ente paréntesis va'l nome'l llugar u s'asitia'l topónimu.

(1) Menéndez Pidal, R. «Notas acerca del bable de Lena», Recuáyese nel llibru conseñau na nota 2.

(2) Menéndez Pidal, R. *El dialecto leonés*, 2ª edición, 1.962

(3) Rodríguez Castellano, L. *La variedad dialectal del Alto Aller*, Uviéu 1.952 (páx. 54-62)

(4) Catalán, Diego. "Inflexión de las vocales tónicas junto al Cabo Peñas" RDTP, IX, 1.953

(5) Alonso Fernández, M.D. "Notas sobre el bable de Morcín". *Archivum* IV, 1954

(6) Díaz Castañón, M^a del Carmen. *El bable del Cabo de Peñas* (páx. 45-67), IDEA, Uviéu 1.966.

(7) X. Ll. García Arias, *Contribución a la Gramática Histórica de la Lengua Asturiana y a la Caracterización Etimológica de su Léxico*. Universidá d'Uviéu 1988 p. 42.

la recoyida de tolos nomes de llugar de les parroquies xixoneses, atopamos inflexión metafónica en delles, penriba too: Valdornón, Fano, Caldones y Llavandera, parroquies toes elles averaes a la llende con Sieru y Villaviciosa. Tamién alcontramos dalgún exemplu arrexáu en Castiello Bernueces y Cabueñes.

Presentamos únicamente casos de cierre de *ó* tónica > *ú* por *-u* final, aunque nun escaecemos otros posibles tipos qu'un trabayu más fonderu podría algamar.

Cuandu foi posible amestamos al exemplu inflexionáu otru que nun lo taba: femeninos plurales o 'l mesmu ensin metafónica pa meyor ver el fenómenu:

<i>Con metafónica</i>	<i>Ensin metafónica</i>
<i>El Cuitu:</i> (prau) en Valdornón (Santolaya)	<i>Les Cuetes:</i> (zona), Castiello B.
<i>El Cuitu Molín:</i> (prau) en Valdornón (Santolaya)	
<i>La Caleyá'l Cuitu:</i> Valdornón (Quintana)	
<i>El Curullu:</i> (zona) Castiello Bernueces	
<i>El Curullu (camín de-):</i> Castiello Bernueces	<i>La Corolla:</i> (barriu de la parroquia de Somió)
<i>El Curullu (camín de-):</i> Caldones (Riosecu)	
<i>El Fuyu:</i> (prau), Caldones (Riosecu)	<i>La Foyaca:</i> (prau), Deva
<i>El Furu:</i> (prau), Valdornón	<i>El Foru:</i> (fonte y prau), La Pedrera (Arroyo).
	<i>El Foru:</i> (regatu), Mareo
<i>El Llubu:</i> (prau), Valdornón	<i>El Llobetu:</i> (prau), Castiello B.
	<i>El Llobetu:</i> (prau), Santurio
<i>El Llusu:</i> (prau), Llavandera (Tueya)	<i>El Llosu:</i> (prau), Cenero, Somió, La Pedrera, Deva...
<i>El Llusu:</i> (prau), Llavandera (El Monte)	
<i>El Llusu:</i> (prau), Fano (Carceo)	<i>La Llosa:</i> (prau), Puaó, Serín, Cabueñes, Cenero, etc.
<i>El Llusu:</i> (prau), Caldones (La Ilesia)	
<i>El Llusu:</i> (prau), Caldones (Garvelles)	<i>Los Llosicos:</i> (zona), Cenero
<i>El Llusu:</i> (prau), Caldones (Robleo, en La Llomba)	
<i>El Llusu:</i> (prau), Caldones (Robleo)	

El Llusu: (prau), Valdornón (Megule)
El Llusín el Regueru: (prau), Fano (La Cuadra)
El Llusicu: (prau), Fano (La Cuadra)
El Llusu Riba: (prau), (Valdornón)

El Reburíu: (prau), Caldones (Garvelles)   *La Reboria:* (barriu), S. Andrés de los Tacones
El Reburíu: (prau), Caldones (La Ilesia)

El Recuncu: (prau), Llavandera   *El Concu:* (prau), Deva

El Riundu: (prau), Llavandera   *La Rionda:* (zona), Cenero

El Sumu: (prau), Llavandera (La Bobia)   *La Soma:* (prau), Fano (Zalce)

El Trechuru: (prau), Fano (Carceo)   *El Trechoru:* (prau) Güerces (Villaverde)
Los Trechoros: (praos), Fano

Darréu apurrimos una serie nomes qu'al nuesu paecer son tamién exemplos d'inflexión metafonética:

L'Aboníu: (prau), Valdornón
El Peñíu: (prau), Valdornón (Tarna)   *El Peñéu,* (prau) Fano (Zalce), Llavandera

El Chamurru: (camín), Cabueñes
El Pachurru: (ríu), Castiello

